

Minnesanteckningar SGUs gruvnäringsråd

Datum: 2019-04-24

Tid: kl. 09.30-11.30

Plats: SGUs kontor i Stockholm

Närvarande: Lena Söderberg, SGU, ordförande
Erika Ingvald, SGU, sekreterare
Per Ahl, Svemin
Margareta Groth, Vinnova
Håkan Pihl, Nordkalk AB
Brita Thomasson, Sametinget
Johan Antti, Länsstyrelsen i Norrbotten
Åsa Bjelkeby, Tillväxtverket
Frida Rusander, Naturvårdsverket
Jonas Rudberg, Naturskyddsföreningen
Maja Lundström, praktikant, Naturskyddsföreningen
Åsa Persson, Bergsstaten
Kaj Lax, SGU

Anmält förhinder: Stefan Romedahl, Boliden
Agne Ahlenius, Zinkgruvan
Pierre Heeroma, LKAB
Marita Stinnerborn, Sametinget

1. Mötets öppnande

Ordförande hälsade alla välkomna till mötet och alla närvarande presenterade sig.

2. Föregående minnesanteckningar

Minnesanteckningarna godkändes.

3. Information från SGU

På grundvattensidan pågår en omfattande satsning för att hitta nya tillgångar i utsatta områden. Vi bygger ut och automatiserar successivt grundvattennätet, vi utvecklar vårt prognosarbete, och vi tittar på möjligheter att plocka in data från andra, men också att beskriva förekomsterna i 3D för bättre flödes- och volymsberäkningar.

På Samhällsplaneringssidan har vi inom den Nationella geodatastrategin tagit fram en handlingsplan för den digitala planprocessen, där öppna data och standarder är viktiga komponenter. Vi har också god samverkan med Trafikverket där vi går före med att ta fram relevant geologisk information i planerade deras järnvägskorridorer. Informationen vi tar fram till dem går in i SGUs ordinarie databaser.

Hos Bergsstaten går antalet undersökningstillstånd ner, en tredjedel av de beviljade tillstånden överklagades förra året, ett nytt fenomen som kan förklaras med att när man söker efter nya metaller, i områden där prospektering och gruvdrift inte är vanligt idag, så leder det till en annan debatt.

På gång Mineralresurser Mineralforum i Luleå den 4/6 med efterföljande högnivåmöte den 5/6. Vi besöker tillsammans med GD och Bergmästaren Länsstyrelser med inbjudna kommuner för att berätta om hur tillståndsprocessen är riggad och varför, samt hur grön omställning driver efterfrågan på råvaror, var produktionen sker idag och vilka utmaningar vi ser. Länsstyrelsen berättar då om sin roll. Vi är också inbjudna till frukostseminarium i riksdagen i höst.

SGU jobbar också med flera gemensamma mål, för att tillgängliggöra vår information, för att utveckla våra processer och med infosäkerhet.

Information från rådets ledamöter

Naturvårdsverket arbetar med en vägledning för utvinningsavfallsförordningen, med mål att den ska bli klar i år. Fokus kommer att ligga på roller och ansvar.

Naturskyddsföreningen arbetar med en kartläggning om metallanvändning, med ett metallåtervinningsnätverk. Man bevakar de gruvärenden som ligger på regeringens bord och man har en nationell gruvarbetsgrupp med deltagare från 12 län som har som mål att träffas 2 gånger per år. I maj deltar Naturskyddsföreningen i två riksdagsseminarier om Norra Kärr och alunskiffen i Skåne.

På **Nordkalk** har man fått ny VD, Paul Gustafsson. Man har fått besked att Högsta domstolen inte medger prövningstillstånd för Bunge. Den 27/5 ska Mark- och miljödomstolen meddela dom för Klinthagen. SGU har beslutat om att peka ut Butlefyndigheten som riksintresse.

Sveminn har fokus på branschens behov av kommunikation, kompetens och utbildning. Tillsammans med SEI driver man projektet Gruvor i en hållbar framtid, där man utvecklade fyra framtidsscenarioer som ska lanseras vid en klimatfrukost i riksdagen 9 maj.

Man arbetar med vattendirektivsfrågor, riktlinjer för gruvdammar, med klimat- och energifrågor med en vision om en fossilfri gruvnäring 2035 och smältverk 2045, man arbetar med spårbarhetsfrågor och remisser. Man noterar också att skattesubventionen på gruvdiesel tas bort medan jord- och skogsbruk får ökad skatterabatt för att stärka konkurrenskraften. Den 15-16 maj deltar man i Bergforskdagarna.

Länsstyrelsen i Norrbotten har ett beting från regeringen att avsätta skyddade områden och nio av tio av dessa är okontroversiella. När det gäller finansieringen av miljö och naturvård har man fått nedskärningar i årets budget så att det uppstått övertalighet och man inte kan uppfylla överenskommelser med markägare. Två stora infrastrukturprojekt, Malmporten och malmbanan, omprövningarna av Aitik och Kiruna tillsammans med andra prövningar gör att man också blir en flaskhals för länets utveckling.

Skogsbränderna har också tagit oväntade resurser från länsstyrelsen, det pågår ett arbete med att återuppbygga det civila försvaret och det har kommit en ny lag om invasiva arter men budget saknas eller är lågt tilltagen. Omprövningen av vattenkraften väntas behöva betydligt större resurser än vad som finns tillgängliga. Man inväntar också en vattenförvaltningsutredning, då upplägget med vattenmyndigheter och vattendelegationer riskerar att medföra suboptimering. Riksrevisionen har utrett styrningen av länsstyrelserna och visat på alltför mycket stuprörstänk, och avsaknad av hänggränor vilket påverkar länsstyrelserna.

Sametinget berättar att det nu är beslutat att en parlamentsbyggnad ska byggas i Östersund, ett beslut som mottagits med blandade reaktioner. Sametinget hanterar samhällsplaneringsfrågor från Norrbotten till Dalarna och man är remissinstans för frågor om bland annat vindkraft, infrastruktur, bergtäkter, gruvor och prospektering. Varje månad handlar det om 20-30 remisser.

VINNOVA berättar att de nationella forsknings- och innovationsprogrammen utvärderas efter 6 år, och nu är det dags att utvärdera SIP-STRIM.

I maj beslutas om nya ERA-MIN-projekt och 25% av de beviljade projekten har svenska partners, vi är väldigt konkurrenskraftiga. Det kommer nya utlysningar i höst, inte minst om social license to operate.

Batterifrågorna har visat sig ha större råvarufokus än förväntat. När den tunga fordonsindustrin tagit vad den behöver finns inget kvar till personbilarna. Kristina Edström på Uppsala universitet har fått ansvar att leda ett flagship-projekt inom EU, över tio år och där bara uppstartsbudgeten är på 10 MKr.

Vinnova arbetar för att jobba bort stuprören, mer missionsorienterat, för att kunna poola resurser och arbeta långsiktigt.

Man har klarat sig relativt väl i årets budget.

Tillväxtverket är samordningsmyndighet och arbetar för att det landsbygdspolitiska uppdraget och den regionala tillväxtpolitiken hänger ihop. En viktig fråga är att säkra

konkurrenskraften i glesbygd. Man har ett antal uppdrag inom nyindustrialiseringsstrategin om kompetensförsörjning, digitalisering, hållbar produktion etc. Handbok är på gång.

4. Workshop om markanvändning/intressekonflikter

Rådet delades i två delar för och diskuterade frågor de fått i förväg för att kunna förbereda sig.

Redovisning av gruppen närmast dörren:

En annan ersättningsmodell än idag kan vara en del av lösningen. För att ge bygden något tillbaka kan man titta på modeller som bygdemedel, vindkraftens och vattenkraftens modeller. Ersättning kan kanaliseras till kommunerna.

Det är viktigt att informera om att prospektering inte är gruvdrift. Man måste vara medveten om att det i vissa lägen inte går att fortsätta med verksamhet. dialog med lokalsamhället, samerna särställning som urfolk, vissa fall inte starta, i andra fall modifiera planerna.

Man kan undersöka både hur mineralavgiften fördelas (den halva promillen som går till staten) och utreda vidare en förändrad mineralavgift. Det är inte heller självklart att en högre ersättning löser problemen.

Gruppen längst ifrån dörren

Understryker att prospektering är något annat än gruvdrift. Man lyfter att oron, och utmaningarna kan se olika ut i olika landsändar.

Man diskuterade ersättning vid den etablerade gruvdriften i etablerade system, jämfört med ersättning vid sidan av. Där finns en risk om sakägare väljer ersättning vid sidan av vid t ex en eventuell konkurs.

Man diskuterade möjligheten att bredda kretsen av ersättningsberättigade och vad som är ersättningsberättigat vid prospektering; arealbaserat eller "borrhålsbaserat" – där markägarna (och andra nyttjanderättshavare) kan få tillbaka för en period av osäkerhet. Bygden – kommunen faller mellan stolar.

Ideella värden är svåra att ersätta. Hur påverkas den turistnäring som faciliteras av allemansrätten.

Titta på den befintliga ersättningsmodellen – nu är det ett nytt läge. Arealen ger mycket i vissa fall. Samebyarna har mer behov av att kunna ha resurser för att hantera alla frågor.

Rådet tyckte att det var ett bra initiativ och diskuterar gärna på liknande sätt relevanta frågor i workshopform framöver.

5. Inga övriga frågor
6. Nästa möte. Höstens möte planeras bli i Uppsala och rådet önskar att det ska vara på fyra timmar. SGU skickar en doodle för att hitta datum. Inga övriga frågor lyftes
7. Mötes avslutades

Vid pennan: Erika Ingvald